

Національний
банк України

Результати опитування керівників
підприємств **Сумської області** щодо
їх ділових очікувань*

III квартал 2020 року

* Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в III кварталі 2020 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Сумської області у III кварталі 2020 року свідчать, що респонденти мають позитивні очікування щодо економічного зростання в Україні в наступні 12 місяців та високо оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств. Прогнозується подальше зростання цін та посилення девальваційних процесів.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **зростання обсягів виробництва товарів та послуг в Україні:** баланс відповідей – 14.3% (одні з найвищих оцінок серед регіонів), у попередньому кварталі – «мінус» 42.9% (графік 1). У цілому по Україні очікується зменшення виробництва – «мінус» 16.1%;
- **зростання цін на товари та послуги:** 50.0% респондентів очікують, що зростання цін не перевищить 7.5% (у попередньому кварталі – 42.9%), у цілому по Україні – 55.6%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- **прискорення девальвації національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 71.4% респондентів (у попередньому кварталі – 57.1%), у цілому по Україні – 83.2%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств** вищими темпами: баланс відповідей – 30.8% (у попередньому кварталі – 14.3%) (таблиця). У цілому по Україні очікується поліпшення фінансово-економічного стану підприємств, проте значно нижчими темпами: баланс відповідей – 4.4%;
- **прискорення зростання загальних обсягів реалізації виробленої продукції:** баланс відповідей – 28.6% (у II кварталі 2020 року – 7.1%) (таблиця), у тому числі обсягів реалізації продукції на зовнішньому ринку: баланс відповідей – 57.1% (у II кварталі 2020 року – 0.0%). У цілому по Україні очікується помірне зростання обсягів реалізації: баланси відповідей – 9.8% та 4.3% відповідно;
- **інвестиційні видатки на машини, обладнання та інвентар на поточному рівні:** баланс відповідей – 0.0% (у II кварталі 2020 року – «мінус» 14.3%). **Обсяг видатків на виконання будівельних робіт зменшиться:** баланс відповідей – «мінус» 7.1% (у попередньому кварталі – «мінус» 42.9%). У цілому по Україні баланси відповідей – 5.2% та «мінус» 4.7% відповідно;
- **зменшення кількості працівників** на своїх підприємствах нижчими темпами: баланс відповідей – «мінус» 7.1% (у II кварталі 2020 року – «мінус» 28.6%) (графік 4), у цілому по Україні – «мінус» 10.8%;
- **стрімкіше зростання цін на товари/послуги, що купуються:** баланс відповідей – 92.9% (у II кварталі 2020 року – 71.4%), **порівняно з цінами на товари/послуги власного виробництва:** баланс відповідей – 42.9% (у попередньому кварталі – «мінус» 7.1%) (графік 6). На зміну рівня цін на товари/послуги власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на сировину, матеріали та курс гривні до іноземних валют (графік 7);
- **прискорення зростання витрат як на одиницю продукції, так і на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 57.1% та 50.0% (у II кварталі 2020 року – по 42.9%) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти назвали недостатній попит та занадто високі ціни на сировину та матеріали (вплив чинника оцінено значно вище порівняно з попереднім кварталом) (графік 5).

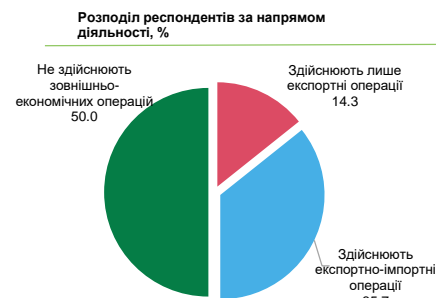
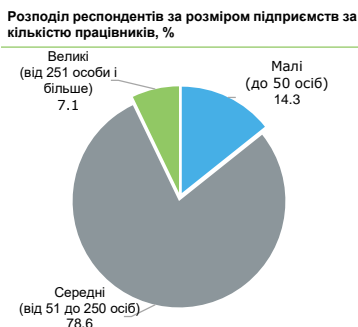
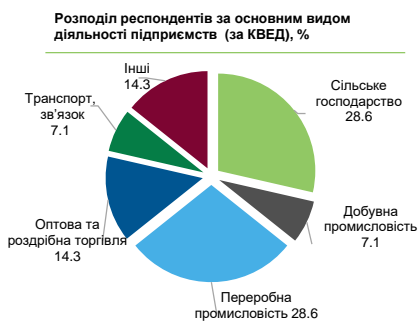
Очікується зростання потреби підприємств у позикових коштах нижчими темпами (графік 8). Як і в попередніх кварталах респонденти, які планують брати банківські кредити, надають перевагу кредитам виключно в національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, останнім часом не змінилися (графік 9). Занадто високі ставки за кредитами – головний стримуючий чинник залучення кредитних ресурсів (графік 10).

92.9% респондентів області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 96.6%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

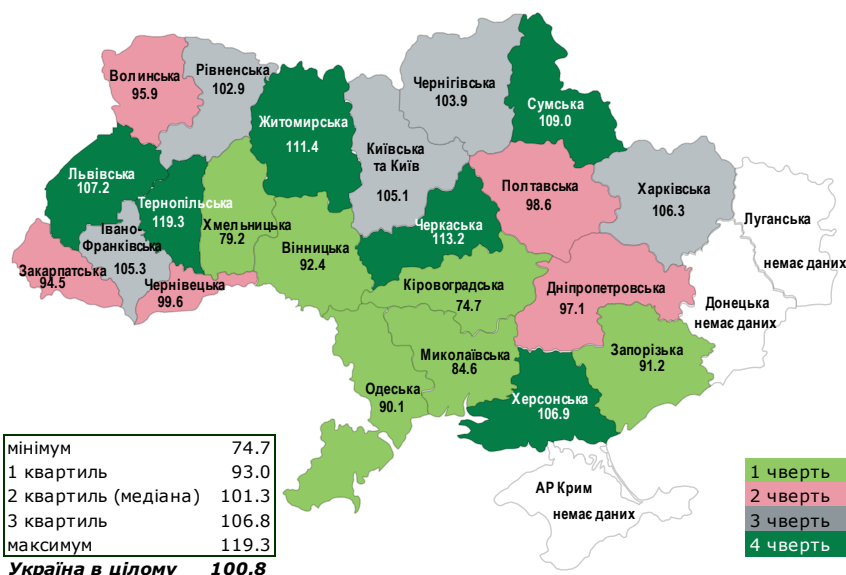
- **поточний фінансово-економічний стан поганий:** баланс відповідей – «мінус» 21.4% (у II кварталі 2020 року – «мінус» 30.8%), у цілому по Україні – «мінус» 5.6%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва нормальний:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 37.5%);
- **ресурси вільних виробничих потужностей зменшилися.** Підприємства області неспроможні задовольнити неочікуване зростання попиту за рахунок власних виробничих потужностей: баланс відповідей – «мінус» 21.4% (у попередньому кварталі – 7.7%).

Паспорт вибірки^{1,2}

- період проведення – 05–26 серпня 2020 року;
- опитано всього 14 підприємств;
- репрезентативно за такими видами економічної діяльності, як сільське господарство та переробна промисловість.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

*квартиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
**медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	III кв. 2019 р.	IV кв. 2019 р.	I кв. 2020 р.	II кв. 2020 р.	III кв. 2020 р.
фінансово-економічного стану	33.3	15.4	36.4	14.3	30.8
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	33.3	20.0	0.0	7.1	28.6
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	6.7	0.0	0.0	-42.9	-7.1
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-6.7	6.7	0.0	-14.3	0.0
кількості працівників	-6.7	-13.3	-7.7	-28.6	-7.1

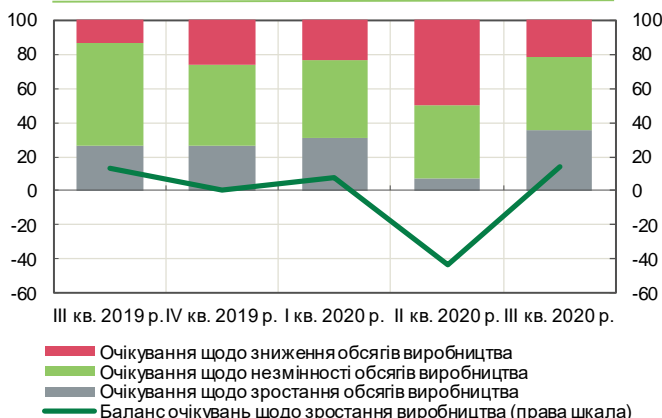
¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

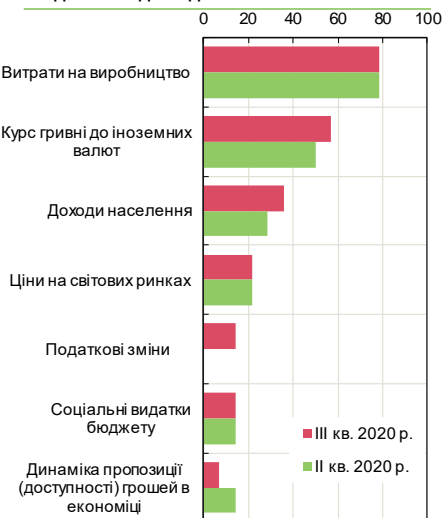
Графік 1

Динаміка очікувань щодо зміни обсягів виробництва товарів та послуг в Україні в наступні 12 місяців, відсоток відповідей

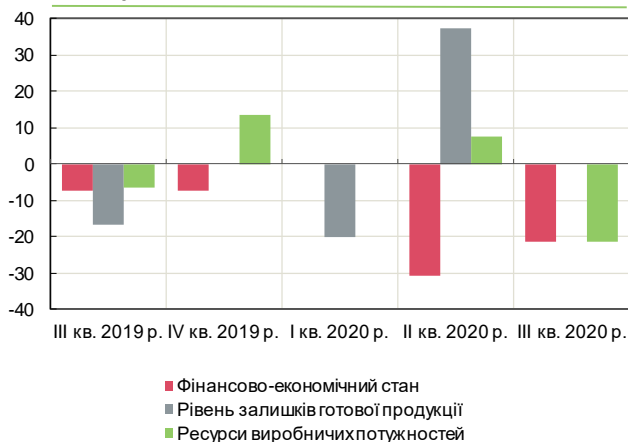
Графік 2

Оцінка респондентами факторів, які обумовили їх очікування щодо зростання цін на споживчі товари та послуги, відсоток відповідей

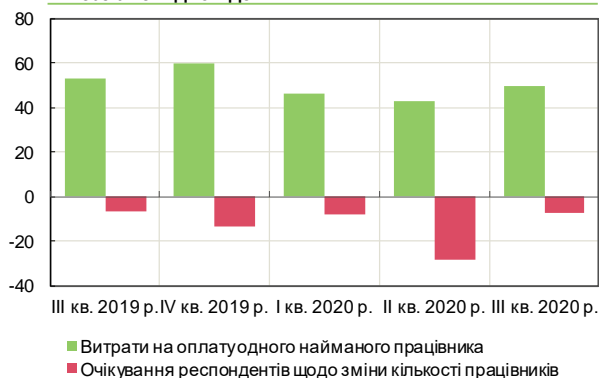
Графік 3

Економічна активність підприємств на момент опитування, баланс відповідей

Графік 4

Динаміка очікувань респондентів щодо зміни кількості працівників та оплати одного найманого працівника у наступні 12 місяців, баланс відповідей

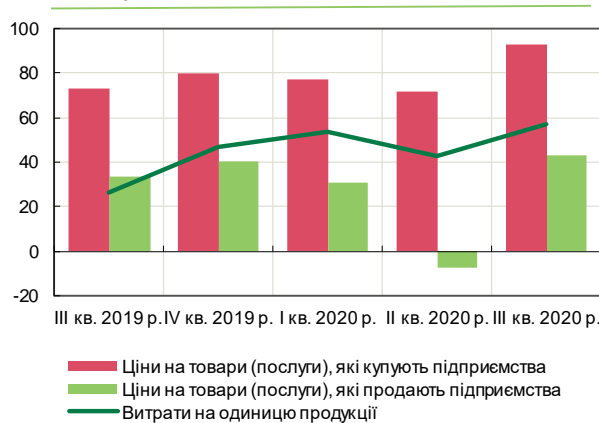
Графік 5

Оцінка респондентами факторів, які обмежують спроможність їх підприємств збільшувати виробництво, відсоток відповідей

Графік 6

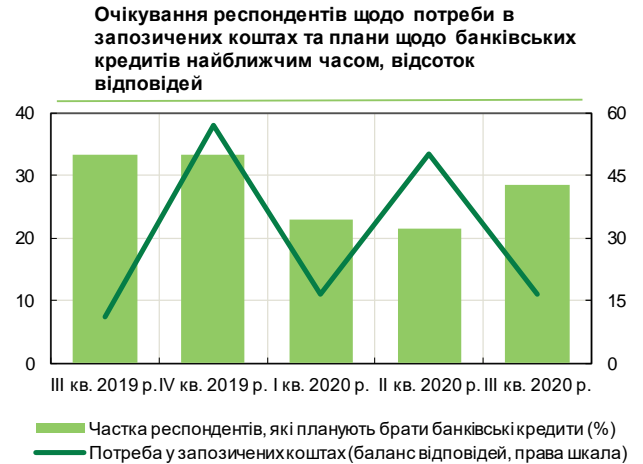
Динаміка очікувань щодо змін цін виробників у наступні 12 місяців, баланс відповідей

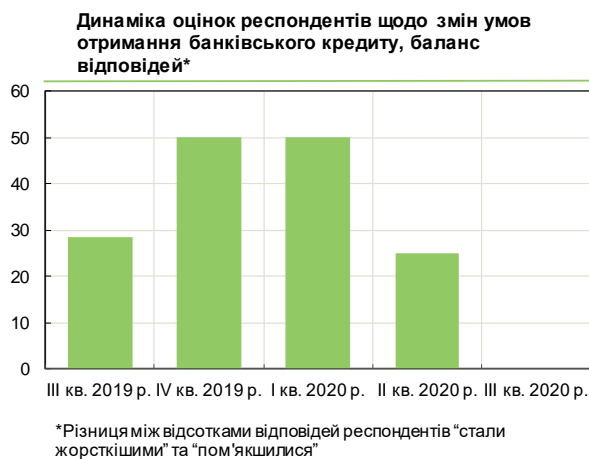
Графік 7

Графік 8

Графік 9

Графік 10

